

ропромислового виробництва не в змозі реалізувати сільськогосподарську продукцію, сировину і продовольство через скорочення попиту на них.

Регулювання здійснюється наступним чином. При підвищенні і значному зростанні ринкових цін і загостренні дефіциту сільськогосподарської продукції на ринку держава здійснює товарну інтервенцію, тобто розпродаж продукції, сировини і продовольства за реалізаційними цінами з накопичених раніше запасів. Збільшується сукупна пропозиція призводить до зниження цін до попереднього рівня. В результаті положення на ринку стабілізується, коливання цін і доходів товаровиробників зменшуються. В умовах ринкової економіки використання закупівельних і товарних інтервенцій має стати одним з основних важелів підвищення ефективності і стійкості сільськогосподарського виробництва як на рівні регіону, так і держави загалом (див. рис. 3).

Враховуючи, що результативність функціонування аграрної галузі в великій мірі залежить від коливань погодних умов по роках, вважаємо за доцільне диференціювати закупівельні ціни у державні і регіональні фонди. Стабільна закупівельна ціна при нестабільних умовах планомірно закріплює нестійкість господарського розвитку. Ціни повинні бути такими, щоб у кожній погодній ситуації покривалися об'єктивно виправдані витрати виробництва, створювався дохід, що дозволяє забезпечити нормальні умови розширеного відтворення. Щоб згладити різкі відмінності в умовах відтворення за погодними умовами для товаровиробників, вважаємо, що ціни на продукцію, що закуповується до державного фонду, повинні бути нижче в сприятливі і вище в несприятливі роки. Виручка коливатиметься

значно слабкіше, ніж обсяг продукції, фінансова стійкість підприємств буде вище агротехнічної стійкості і забезпечить загальну стійкість аграрної галузі.

Висновки. Аналіз державної діяльності розвинених країн світу дозволяє зробити висновок про те, що ступінь втручання держави в будь-яку сферу діяльності суспільства прямо пропорційно залежить від рівня стійкості даної сфери діяльності. Якщо низька стійкість аграрної сфери, то держава втручається в аграрну економіку, якщо низькі параметри економічної системи, то держава збільшує вплив на дану сферу діяльності, і т. д.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org/>.
2. Офіційний сайт Державного інформаційно-аналітичного центру моніторингу зовнішніх товарних ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrdzi.com/>.
3. Борхуков В. Формирование и функционирование механизма стабилизации аграрного рынка / Борхуков В. // АПК: экономика, управление. – 1998. – № 5. – С. 36-41.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру» від 09.04.2014 № 2436а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47651.
5. Козловський С. В. Методологічні основи розробки системи індикативного планування в регіоні / С. В. Козловський // Регіональна економіка. – 2010. – № 1(55). – С. 32-38.
6. Солопов В.А. Формы и методы государственного регулирования продовольственного рынка в условиях переходной экономики / В.А. Солопов, С.А. Жидков // Экономист. – 2002. – № 3. – С. 92-96.

УДК 339.727.24

Крамаренко К.М.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічних дисциплін
Академії внутрішніх військ
Міністерства внутрішніх справ України*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена аналізу основних теоретичних концепцій державного регулювання інвестиційної діяльності. Розкрито основні положення щодо державної політики у сфері інвестицій кейнсіанської та монетаристської теорій. Розглянуто основні засади інвестиційної політики в Україні.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, державне регулювання, фінансова політика, грошово-кредитна політика, кейнсіанство, монетаризм.

Крамаренко Е.Н. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена анализу основных теоретических концепций государственного регулирования инвестиционной деятельности. Раскрыты основные положения относительно государственной политики в сфере инвестиций кейнсианской и монетаристской теорий. Рассмотрены основные положения инвестиционной политики в Украине.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, государственное регулирование, фискальная политика, денежно-кредитная политика, кейнсианство, монетаризм.

Kramarenko K.M. THEORETICAL FOUNDATIONS OF STATE INVESTMENT REGULATION

This article analyzes the major theoretical concepts of state regulation of investment activity. The basic provisions on public policy in the Keynesian and monetarist investment theories are considered. The basic principles of investment policy in Ukraine are shown.

Keywords: investment, government regulation, fiscal policy, monetary policy, Keynesianism, monetarism.

Постановка проблеми. Роль і значення інвестицій в економіці будь-якої країни переоцінити досить важко, адже інвестиційний процес, а саме його інтенсивність та ефективність визначає майже всі показники макроекономічного розвитку держави. Державна інвестиційна політика – це діяльність держави, спрямована на створення сприятливих нормативно-правових і господарських умов для інвестування в основний капітал, формування підприємствами та організаціями необхідних фінансових засобів для інвестиційного розвитку, а також підтримка стійкої кон'юнктури на ринках капіталу й інвестиційних ресурсів.

На сьогодні державі ще не вдалося сформувати ефективний організаційно-економічний механізм інвестиційного регулювання, оскільки діючий неповною мірою відповідає сучасним вимогам. Для розробки пропозицій щодо вдосконалення державного регулювання інвестиційного процесу слід, перш за все, проаналізувати основні погляди, що склалися в економічній теорії стосовно даної проблематики, а також думки сучасних науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі є відомі економісти, які досліджують теорію і практику сучасних інвестиційних процесів в світі і, зокрема, в Україні. Н.О. Татаренко та А.М. Поручник у своєму посібнику «Теорії інвестицій» зауважують, що найважливішим джерелом економічного зростання є інвестиції, економічна природа яких полягає у використанні додаткової частки суспільного продукту, національного доходу для збільшення кількості та якості елементів продуктивних сил суспільства [1, с. 9]. Також автори досліджують і розвиток основних інвестиційних теорій. Історичний аналіз теорій інвестування проведено також у роботі таких авторів, як С.К. Реверчук, О.Д. Вовчак, С.І. Кубів. У навчальному посібнику вчені розглядають теорії інвестування, починаючи з думок філософів Стародавньої Греції і закінчуючи інституційно-інвестиційною теорією М. Туган-Барановського [2].

Особливості державного регулювання інвестиційних процесів у контексті розвитку економічної теорії розкрито і у підручниках Т.В. Майорової [3] та І.Л. Сазонця, В.А. Федорової [4], О.Д. Вовчак [5]. Поряд з цим у роботах розкрито теоретичні аспекти інвестицій, а також міжнародного інвестування. Незважаючи на наявність глибоких досліджень інвестиційних процесів та їх державного регулювання, ці питання не втрачають своєї актуальності.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, які полягають в узагальненні теоретичних положень основних течій економічної теорії стосовно державного регулювання інвестиційного процесу та розгляді основних форм державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регулювання інвестиційної діяльності є складовою частиною державного регулювання економіки, одним із найважливіших інструментів державної підтримки інвестиційної діяльності та інструментом реалізації інвестиційної політики держави. Метою державного регулювання інвестиційних процесів є забезпечення реалізації соціальних, економічних, науково-технічних програм розвитку суспільства та державний захист і підтримка інвестицій [6].

Представники англійської класичної школи політичної економії першими розглянули об'єктивні умови розвитку процесів інвестування. Сприяння економічному розвитку А. Сміт розумів як часткове

втручання держави в економічні процеси, зокрема з метою обмеження непродуктивного споживання, яке гальмує інвестування. Давід Рікардо активніше, ніж Адам Сміт, відстоював принцип лібералізації міжнародних відносин. На його думку, вільний рух товарів і капіталів, що підлягає дії об'єктивних законів, автоматично забезпечує зростання багатства й стабільності економіки. Держава має обмежуватися лише створенням сприятливих умов і підтримкою стратегічних галузей. Класичні доктрини отримували свій розвиток у працях «економістів нової хвилі»: Ж. Б. Сея, Т. Р. Мальтуса, Н. У. Сеніора, Ф. Бастія, Д. С. Мілля та ін.

У другій половині XIX ст. відбулася трансформація класичної інвестиційної концепції. Завдяки новим маржинальним підходам було розширено межі аналізу інвестиційних процесів, уточнено економічну інвестиційну модель. Уперше постає проблема свідомого регулювання розподілу інвестицій між матеріальними факторами виробництва та працею, проблема доцільності інвестування виробництва, що базується на використанні обмежених ресурсів.

Неокласичну теорію інвестицій розвинув Артур Пігу (1817-1959) – автор концепції «економіки добробуту». Він розглядав соціальний добробут (рівень національного доходу) як суму добробуту окремих індивідів (індивідуальних доходів) і зростання обсягів доходів від інвестиційної активності в суспільстві. На думку А. Пігу, держава може регулювати інтенсивність інвестиційних процесів.

Проте, як прихильник неокласичної школи, він вважав за неможливе втручання держави в економіку на мікроекономічному рівні, сформулювавши теорію «зовнішніх ефектів». А. Пігу доводить, що держава може впливати на ефекти, не гальмуючи вільної дії ринкових механізмів і стимулюючи економічний розвиток. У центрі уваги Артура Пігу знаходяться інвестиційні процеси, інтенсивність яких зумовлює відповідний рівень економічного зростання. Тому він розглядає саме проблему формування інвестиційного середовища в державі [4, с. 10-11].

В роки світової економічної кризи 1929 р. та «великої депресії» 30-х років виявилася нездатність капіталістичної економіки до саморегульованого розвитку. Стало очевидним, що усупільнення та ускладнення господарського механізму постійно потребують регулювання економіки в загальнонаціональних масштабах. Усе це привело до зростання ролі держави, посилення її економічних функцій. Вагомим значенням проблемі державного регулювання інвестиційних процесів і формування інвестиційного середовища за умов кризового розвитку надавав Джон Мейнард Кейнс (1883-1946 рр.).

Дж. М. Кейнс стверджував, що інвестиційний попит є головним фактором зайнятості та національного доходу. На динаміку інвестиційної активності впливають: очікувана норма прибутку від інвестицій, норма позикового процента, психологічна схильність до надання переваги ліквідності, порівняльна привабливість інвестування.

Основними факторами, що визначають величину інвестицій, є: гранична ефективність капіталу, норма позикового процента та їх співвідношення. Норма позикового процента є тією межею, нижче якої гранична ефективність капіталовкладень не повинна опускатися. Для того щоб стимулювати інвестиції, які забезпечать повну зайнятість, слід знижувати норму позикового процента.

Дж. М. Кейнс зробив висновок, що рівень зайнятості робітників і службовців визначають масштаби

сукупного попиту, обсяг споживчих витрат та інвестицій. Лише активна державна політика зі стимулювання ефективного сукупного попиту може забезпечити повну зайнятість. За умови недостатньої кількості приватних інвестицій, держава повинна компенсувати їх нестачу своїми витратами і державними інвестиціями.

У теорії економічного циклу Дж. М. Кейнс дав визначення циклічного руху як регулярного чергування підвищувальної і понижувальної тенденцій в розвитку економічної системи, а економічної кризи – як раптової різкої зміни підвищувальної тенденції понижувальною. Головними причинами економічного циклу є механізми коливання граничної ефективності капіталу. Різке падіння граничної ефективності капіталу спричинює економічну кризу. Вихід з кризи Дж. М. Кейнс пов'язує з такими чинниками: зниження норми процента, збільшення граничної ефективності капіталу, відновлення довіри у діловому світі, активізація біржової діяльності, наявність типового інтервалу часу (2-6 років) залежно від терміну використання капітального майна та зменшення пропозиції наявних надлишкових ресурсів. Дж. М. Кейнс дійшов висновку, що джерело кризи полягає в недоспоживанні нації, в недостатньому сукупному попиті. Тому лікування «хворої на кризу» економіки охоплює різні заходи, спрямовані на збільшення схильності до споживання, на зростання інвестиційного попиту, що в підсумку стимулює сукупний ефективний попит [7].

Різке посилення процесу монополізації ринків, яке заблокувало дію ціни рівноваги та зумовило стрімке зростання інфляції, а також високе зростання безробіття в країнах Заходу в 70-х рр. ХХ ст. не вміщувалося в рамки кейнсіанської теорії. Тому знадобився перегляд теоретичних підстав грошово-кредитної політики та пріоритетів регулювання економіки. Такий перегляд здійснювався на основі зростання значущості фінансових факторів господарських процесів [4].

Якщо концепція Дж. М. Кейнса сформувалася на тлі критики класичної та неокласичної теорій (так звана «кейнсіанська революція»), то монетаризм часто називають контрреволюцією, що вказує насамперед на його опозиційність до кейнсіанства. Безумовним лідером монетаризму є Мілтон Фрідмен (1912-2006 рр.). У монетаристській теорії економічного циклу та інфляції вихідними є положення, що попит на гроші та швидкість обігу грошей – величини відносно сталі. Як наслідок, головна причина циклічних коливань, на думку монетаристів, полягає в різких змінах темпів приросту грошової маси. Ці різкі зміни у пропозиції грошей пов'язані із використанням кейнсіанських рецептів стимулювання або стримування сукупного попиту. Саме вони й породжують циклічні коливання.

Наявність лагів, тобто часових інтервалів, через які зміни в масі грошей позначаються на економічній кон'юктурі, роблять, на думку монетаристів, кейнсіанську політику «точного налаштування» та короткострокової стабілізації економіки в кращому випадку важко здійснюваною, а в гіршому – дестабілізувальною. Тому монетаристи вважали за потрібне замінити дискреційну грошову політику (яка змінюється залежно від фази економічного циклу) правилом стійкого зростання грошової маси (так зване «грошове правило» монетаристів). Саме стабільний темп грошової експансії (незалежно від фази циклу), який визначається очікуваними темпами зростання довгострокового реального обсягу виробництва, за-

безпечує, на їхню думку, поступальне та безінфляційне зростання національного виробництва.

Монетаризм виходить із того, що ринкова економіка за своєю суттю є збалансованим господарством, здатним до автоматичного саморегулювання. Єдине, що може зруйнувати цю здатність, – це диспропорції між темпами зростання продукції і темпами зростання грошової маси в обігу. Тому монетаристи надають безумовну перевагу грошово-кредитному, а не бюджетному регулюванню.

Використання бюджетної політики монетаристи вважали неефективним з таких причин:

1) існування лагів (запізнь) між прийняттям відповідних рішень (наприклад, зміна величини податкових ставок, структури податків) та віддачею від них може призвести до протилежних наслідків, ніж ті, на які ці рішення були розраховані (стимулювальна фіскальна політика після її реалізації може припасти на фазу піднесення, а не спаду, на яку була розрахована);

2) податки і видатки з державного бюджету змінюють лише структуру сукупного попиту, а не його загальну величину, адже вони означають лише перекачування доходу з одного сектору економіки в інший на основі так званого «ефекту витіснення»;

3) зменшення податків з одночасним нарощуванням бюджетних видатків під час проведення кейнсіанської політики стимулювання сукупного попиту породжує дефіцит бюджету. Якщо цей дефіцит покривається шляхом емісії, то в короткостроковому періоді це породжує інфляцію, а в довгостроковому – стагфляцію. Якщо ж дефіцит бюджету покривається шляхом державних позик, то виникає «ефект витіснення» – держава витісняє з інвестиційного ринку приватний бізнес.

Тому монетаристи обстоювали політику забезпечення бюджетної рівноваги і ліквідації дефіциту державного бюджету. З цієї метою вони пропонували скорочення бюджетних витрат, у тому числі з рахунок скорочення соціальних програм і соціальних виплат. Як послідовні неоконсерватори, монетаристи підтримували політику дерегулювання окремих сфер господарювання, приватизації певних секторів економіки, лібералізації податкової системи [7].

Отже, механізм регулювання інвестиційної діяльності ґрунтується на монетаристській і кейнсіанській теоріях. З точки зору прихильників останньої, нестабільність інвестицій зумовлює дестабілізацію економіки. Держава відіграє позитивну роль, застосовуючи засоби для стабілізації економіки й інвестиційних процесів. Монетаристи ж вважають, що держава негативно впливає на економіку, послаблює здатність ринкової системи забезпечувати стабільність, вона проводить фіскальні й кредитно-грошові заходи, які хоча й мають позитивну мету, але призводять до дестабілізації [8, с. 74].

У кейнсіанській та монетаристській моделі розглядається єдиний об'єкт регулювання – інвестиційний ринок. Отже, обидві концепції з різних позицій розглядають одну проблему – збалансованість ринків та економіки країни в цілому. Проте необхідно визнати, що саморегулювання ринкового господарства досягається тільки під впливом держави, яка може сповільнити або прискорити розвиток економічних процесів [4, с. 14].

У сучасних умовах можна виділити три моделі інвестиційної політики, що обирають основним принципом той або інший аспект стимулювання інвестицій. У першій моделі акцент робиться головним чином на податкових стимулах для приватних

інвестицій. В другому варіанті акцент робиться на державному фінансуванні приватних проєктів. У третій моделі основним стає подолання недовіки в третиноді і створення механізмів для узгодження рішень приватних інвесторів; держава тільки створює необхідну інфраструктуру і заохочує вкладення в людський капітал. Умовно називають першу модель «американською», другу – «японською» і третю – «європейською». Важливо те, що всі ці моделі виявилися досить успішними [9].

Ще на початку ХХІ століття в багатьох країнах світу був вироблений принципово новий підхід до питань економічного росту і розвитку, заснований на лібералізації економіки та її інтеграції у світову економічну систему. Підходи, засновані на значній ролі держави і захисті внутрішніх економічних інтересів, які поділяли як у країнах, що розвиваються, так і в економічно розвинених країнах, було замінено на нові. Але ситуація істотно змінюється після вибуху фінансової кризи 2008 року, яка сколихнула увесь світ. Усе більше держав світу розробляють і впроваджують заходи щодо стримання та обмеження іноземних інвесторів [10].

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється у таких формах: пряме управління державними інвестиціями; регулювання умов здійснення інвестиційної діяльності, що включає організаційно-правові, економічні, грошово-кредитні методи; контроль за законністю здійснення інвестицій усіма учасниками інвестиційної діяльності. Державне пряме регулювання інвестиційних процесів включає прогнозування і планування обсягу державних інвестицій, визначення умов та виконання конкретних дій щодо державного інвестування, розміщення державних замовлень та контроль за їх виконанням [5, с. 108].

Організаційно-правові методи регулювання умов здійснення інвестиційної діяльності охоплюють: розроблення відповідного нормативного законодавства; розробку державних норм та стандартів в інвестиційній сфері; ліцензування інвестиційної діяльності; державну експертизу державних програм та проєктів; антимонопольні заходи; приватизацію і роздержавлення; умови використання землі та інших природних ресурсів [5, с. 110].

Економічні методи регулювання умов здійснення інвестиційної діяльності включають: податковий механізм, амортизаційну політику, систему ціноутворення, надання фінансової допомоги [5, с. 114].

Основними інструментами грошово-кредитної політики щодо регулювання інвестиційної діяльності є: встановлення нормативів обов'язкових резервів, які зобов'язані створювати банки для покриття ризиків, тим самим сприяючи активному використанню коштів для кредитування та інвестування; операції на відкритому ринку з державними цінними паперами; політика облікової ставки НБУ, за якою він продає кредитні ресурси банкам, збільшуючи або зменшуючи обсяги кредитних джерел для фінансування інвестицій.

Одним з найважливіших чинників, які регулюють структуру інвестицій та їхній вплив на економіку країни, є фіскальна політика, у центрі якої перебуває податкова система. Основою податкової політики повинно бути розроблення важелів впливу на економічні процеси, що відбуваються в країнах з ринкових відносин. Податкова система повинна стимулювати підприємців до вкладення коштів у реальний сектор економіки, але вона поки що не враховує

можливість інвестування початку діяльності підприємства за рахунок його засновників, забезпечення їм такого рівня доходу, який міг би зацікавити інвесторів у подальшому розвитку виробництва [6].

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки. Сучасні умови економічного розвитку вимагають активної політики стимулювання інвестицій. Для цього Україні необхідні, по-перше, якісний контроль за видатками й доходами бюджету, по-друге, розв'язання проблеми боргового тягаря. Поточні тенденції в інвестиційній політиці в цілому все ж таки характеризуються подальшою лібералізацією і спрощенням процедур здійснення іноземних інвестицій. У той же час активізувалися і зусилля з регулювання інвестицій для досягнення цілей державної політики (захист навколишнього середовища, боротьба з бідністю, питання національної безпеки тощо).

На сьогодні в Україні в процесі становлення ринкової економіки відбувається процес зміни інвестиційних режимів: на зміну великим обсягам капіталовкладень при їх низькій ефективності приходять новий режим, для якого буде характерна висока ефективність при відносно менших обсягах інвестицій [11, с. 49]. Інвестиційна політика повинна сприяти інвестиційному забезпеченню структурної перебудови економіки, збільшенню обсягу інвестиційних ресурсів за рахунок всіх джерел та їх ефективному використанню, визначенню пріоритетних напрямків та забезпечення ефективного використання капіталовкладень.

Державна повинна взяти на себе функції створення сприятливого інвестиційного клімату, ефективної системи стимулювання процесу створення і накопичення капіталу. В той же час не менш важливе, а по суті вирішальне значення повинно мати максимально ефективне використання вкладених матеріальних, трудових та інвестиційних засобів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Татаренко, Н. О. Теорії інвестицій [Текст] : навч. посіб. / Н. О. Татаренко, А. М. Поручник. – К. : КНЕУ, 2000. – 160 с.
2. Інституційна інвестологія [Текст] : навч. посібник / С. К. Реверчук, О. Д. Вовчак, С. І. Кубів та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – К. : Атіка, 2004. – 208 с.
3. Майорова, Т. В. Інвестиційна діяльність [Текст] : підр. / Т. В. Майорова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
4. Сазонець, І. Л. Інвестування: міжнародний аспект [Текст] : навч. посіб. / І. Л. Сазонець, В. А. Федорова. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 272 с.
5. Вовчак, О. Д. Інвестування [Текст] : навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2008. – 544 с.
6. Савіцька, О. П. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Савіцька, Н. В. Савіцька // – Режим доступу : http://www.vuzlib.org/articles/4466-Державне_регулювання_інвестиційних_процесів_в_Україні/1.html.
7. Історія економіки та економічної думки: ХХ-початок ХХІ ст. [Текст] : навч. посіб. / В. В. Козюк [та ін.]; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонові. – К. : Знання, 2011. – 582 с.
8. Ланченко, Є. О. Державна підтримка інвестиційної діяльності аграрних підприємств [Текст] / Є. О. Ланченко // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 73-79.
9. Тарабукіна, О. М. Закордонний досвід державного управління інвестиційною діяльністю [Електронний ресурс] / О. М. Тарабукіна – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2008/Economics/29053.doc.htm.
10. Стукало, Н. В. Досвід державного регулювання іноземних інвестицій у країнах світу [Електронний ресурс] / Н. В. Стукало, А. В. Хуторна // Економіка сьогодні: актуальні питання та перспективи. – 2012. – № 1. – Режим доступу : <http://economics-issues.com.ua/zmist-zhurnal/ekonomika-sogodennya->

aktualni-pitannya-ta-perspektivi-2012-1/dosvid-derzhavnogo-regulyuvannya-inozemnix-investicij-u-kra%D1%97nah-svitu/.

11. Гаман, С. М. Значення державного регулювання у процесі

формування інвестиційного клімату в Україні [Текст] / С. М. Гаман // Держава та регіони. – 2005. – № 4. – С.48-53. – (Серія: «Економіка та підприємництво»).

УДК 330.338

Крачок Л.І.

*аспірант кафедри економічної кібернетики та інформаційних систем
Уманського національного університету садівництва*

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТА ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

У статті запропонована методика аналізу стану технологічної безпеки аграрної галузі на основі індикативного підходу. Оцінку рівня безпеки пропонується здійснювати за виробничо-технічною, науково-технологічною та еколого-техногенною складовими. Внесено авторські рекомендації щодо шкали значень рівнів технологічної безпеки аграрної галузі. На основі розробленої методики визначено стан технологічної безпеки, який перебуває на передкризовому рівні.

Ключові слова: методика оцінки, технологічна безпека, аграрна галузь, інтегральний підхід, складові безпеки, шкала рівнів безпеки.

Крачок Л.И. МЕТОДИКА ОЦЕНКИ И ДИАГНОСТИКИ УРОВНЯ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ

В статье предложена методика анализа состояния технологической безопасности аграрной отрасли на основе индикативного подхода. Оценку уровня безопасности предлагается осуществлять производственно-технической, научно-технологической и эколого-техногенной составляющими. Внесены авторские рекомендации относительно шкалы значений уровней технологической безопасности аграрной отрасли. На основе разработанной методики определено состояние технологической безопасности, которая находится на предкризисном уровне.

Ключевые слова: методика оценки, технологическая безопасность, аграрная отрасль, интегральный подход, составляющие безопасности, шкала уровней безопасности.

Krachok L.I. METHODS OF EVALUATING AND DIAGNOSING THE LEVEL OF TECHNOLOGICAL SECURITY OF AGRARIAN SECTOR

In the article the technique of analysis of the technological security of the agricultural sector on the basis of the indicative approach is proposed. Evaluation of the safety is offered to carry out by the industrial, technical, scientific, technological and ecological components. The recommendations for scale values of technological security levels of the agrarian sector are provided by the author. Based on the developed methodology the state of technological security is defined at the pre-crisis level.

Keywords: methods of assessment, technological security, agriculture, integrated approach, elements of security, scale security levels.

Постановка проблеми. В умовах прискороного науково-технічного розвитку економіки особливого значення для країни набуває потреба забезпечення технологічної безпеки аграрної галузі, як передумова сталого розвитку України. Враховуючи повільні темпи модернізації та слабкий інноваційний розвиток сільського господарства, виникає актуальна необхідність діагностики та оцінки рівня технологічної безпеки аграрної галузі, здатного протидіяти загрозам та гарантувати основи національної безпеки.

Тому для виявлення існуючих і потенційних загроз галузевим інтересам в технологічній сфері, а також для розробки оптимальних шляхів їх нейтралізації, необхідно розробити методику розрахунку рівня технологічної безпеки аграрної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне обґрунтування та методичні підходи оцінки стану економічної безпеки досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: Е. Андерсон, О. Бекерман, В. Геєць, А. Гончарук, Я. Жаліло, А. Мазаракі, В. Мунтян, Є. Олейніков, В. Приходько та інші. Аналіз проблем оцінки технологічної безпеки представлено таких науковців, як: Г. Жаворонкова, І. Рєвак, І. Сегеда, А. Сухоруков, О. Татаркін.

Проте, питання визначення рівня технологічної безпеки аграрної галузі недостатньо висвітлено у наукових працях і вимагає подальшого дослідження.

Постановка задачі. Метою статті є розробка мето-

дичних підходів до оцінки та діагностики стану технологічної безпеки аграрної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під поняттям «технологічна безпека аграрної галузі» розуміють такий стан захищеності технологічного та виробничого потенціалу галузі, який дозволяє забезпечити стійке функціонування галузевої економіки, достатнє для досягнення та підтримки конкурентоспроможності аграрної продукції, а також гарантувати економічну незалежність за рахунок власних науково-технологічних ресурсів.

У науковій літературі [1] виділяють основні методичні підходи до оцінки стану безпеки, зокрема індикативний метод, метод оцінки загроз та загальнонаукові методи (багатофакторний статистичний аналіз та експертні оцінки). Однак найпоширенішим серед них є індикативний підхід, який базується на аналізі стану безпеки як за окремими індикаторами, так і щодо комплексної оцінки за виділеними складовими і визначення стану безпеки галузі в цілому [2, с. 567].

Узагальнюючи різні теоретичні підходи до визначення стану економічної і науково-технологічної безпеки, Методику розрахунку рівня економічної безпеки, розроблену Міністерством економіки України, та враховуючи власне бачення, технологічну безпеку аграрної галузі доцільно розраховувати як інтегральну сукупність окремих характеристик її складових.